

מיסע לתוך מוחו

של האישי שינהל

את ועידת ז'נבה

מאת

אורי אבנרי

ן עידת ז'נבה תצמוד כולה בצילו של איש אחד: הנרי קיסינג'ר. היא נושאת את חותם אישיותו, תפיסתו, גיליונותיו, חזונו.

איני יודע בוודאי באילו הכנות עסק משרד-החוץ, לקראת הוועידה. איני בטוח שבכלל עסק בהכנות כלשהן. גם אני השתדלתי להתכונן לוועידת ז'נבה, עשיתי זאת בדרך הנראית לי הגיונית ביותר. יצאתי למסע גילויים בארץ לא-נודעת — הארץ הרוחנית, השוכנת בראשו של קיסינג'ר האישי.

קיסינג'ר כתב כמה ספרים ומחקרים. מכולם, נראה לי עתה חשוב ביותר הספר שכתב לפני תשע שנים, בעודו פרופסור במיכללת הארווארד — זמן רב לפני שחלם שיבוא יום והוא עצמו ישחק תפקיד מרכזי על בימת המדינאות העולמית.

ספר זה — עולם שהוחזר על כנו — עוסק בגישה האקטואלי ביותר ברגע זה: ועידות-שלום. גיבורו הוא הנסיך קלמנס פון-מטרניך, הגרמני שהיה במשך כמעט שני דורות שר-החוץ של הקיסרות האוסטרית. מטרניך היה הקוסם הגדול של התקופה.

קיסינג'ר כתב על מטרניך בהערצה גלוויה, וברור שהוא רואה בו גיבור שיש לחקותו. הוא עצמו הוא, בעיני עצמו, השוליה של הקוסם הגדול.

גיבורו השני הוא שר-החוץ הבריטי באותה תקופה, הלורד רוברט קאסלר.

שניים אלה החזירו על כנו את הסדר העולמי, אחרי המהפכה הצרפתית וחורבן הקיסרות של נפוליון. בסידרה של ועידות-שלום, שהמפורסמת בהן היא "הקונגרס הרב-קד" של וינה, יצרו סדר חדש באירופה. סדר זה החזיק



האולם בארמון האומות בז'נבה, כפי שייראה בשעת הוועידה *

שנוליית התקומם

מנתח קרבות מפורסמים וצייר את יצירות-האמנות של גדולי הדורות שעברו. אין ספק שהאדם שכתב ספר זה מתייחס אל ועידת-ז'נבה כאל יצירת-אמנות היסטורית. הקונגרס של ז'נבה נועד להיות יורש נאות לקונגרס של וינה, וקיסינג'ר רואה את עצמו ואת גרומיקו כאל יורשיהם החוקיים של מטרניך והצאר אלכסנדר, בעל החזון והחזיונות הדתיים.

ברית-המועצות, ארצות-הברית וסין הם הגדולים החד-שי, שתפסו את מקומם של רוסיה הצארית, אוסטריה ובריטניה. ישראל ומדינות-ערב הן המדינות הקטנות של אז — נאפולי, בלגיה, פולין — שהנחיתו על שולחן הדיונים, ונחתו באופן אלגנטי.

בשביל איש כזה, אין כל משמעות למושג "שלום כפוי". מובן לו שכל שלום הוא כפוי — מכיוון שיש בעולם יחסי-כוחות, הגדולים אתראיים לשלום העולם, והם צריכים לרסן, בשעת הצורך, מדינות קטנות ובלתי-אחראיות, המנסות לפוצץ את הסדר העולמי מתוך שיי-קולים מטופשים.

קיסינג'ר, כמו מטרניך, לא נולד בארץ שהוא מייצג אותה. לגרומיקו יש השקפת-עולם שונה ואינטרסים שונים מאלה של ארצות-הברית, כשם שהצאר אלכסנדר דגל בתפיסה מיסטי-דתית שתרדה לחלוטין את תפארתו הפרוזאית של מטרניך. יש הרבה הקבלות, מה, אם כן, אפשר ללמוד על השקפתו של קיסינג'ר?



הקונגרס של וינה: הדוגמה העומדת לנגד עיניו של קיסינג'ר

ובודאי לא בקשר למרחב שלנו. משום כך מרתק לעיין בהלכות ובביטויים, הנראים כאילו נכתבו על ועידת ז'נבה העומדת להתכנס, או על האישים הקשורים בה — גולדה, דיין, אבן, הרוסים, האמריקנים, אלי-סאדאת וחבריו. קודם כל, חשובה עצם העובדה שקיסינג'ר הקדיש את יצירתו העיקרית לתקופה שבה היתה הוועידה הבני-לאומית המכשיר העיקרי של המדינאות: גורלם של עמים ומדינות נקבעו במיפגשים של ראשי חמש המעצמות הגדולות של אז (אוסטריה, רוסיה, בריטניה, צרפת ופרוסיה). בהסכמה של שניים-שלושה מדינאים, על ספל קפה בטרקלין, נקבעו גבולות חדשים, נולדו מדינות והופי-קיסריים.

קיסינג'ר מנתח ועידות אלה באהבה, כשם שמצביא

מעמד מאה שנה, עד שנשטף בנהרות הדם של מילחמת העולם הראשונה.

האמנות של הוועידה

ל כד ארכי של ספר זה פוזרים פסוקים, שנכתבו בקשר לתקופה אליה, ואגב הערכת האישים שלה. אך כשמוציאים פסוקים אלה מן ההקשר שלהם, ומצרי-פים אותם יחד — מתקבלת השקפת-עולמו הדיפלומטית של קיסינג'ר עצמו.

צירוף כזה מעניין שבעתים, מפני שנכתב בלי כל מחשבה על מצב אקטואלי כלשהו בעולם של ימינו.

אוייב הביטחוניזם

מ זר להיווכח שהאדם, שמישרתו העיקרית היתה (הינה עדיין), "יועץ לענייני ביטחון לאומי" של נשיא ארצות-הברית, שולל לחלוטין תפיסות הידועות בישראל בשם העולם-הזהה, "ביטחוניזם". כאשר יטיח קיסינג'ר מחר לראשי ישראל נגד תפי-סות אלה, מוטב לכור שאין זו קטריה, או כניעה ללחץ ערבי-סובייטי, הדבר נובע מאמונתו היסודית ביו-תר של קיסינג'ר עצמו. עליה חזר באותו ספר כמה ולמה פעמים, בתקשרים שונים, למשל:

● "שאיפתה של מדינה אחת לכיבוחן

* תצלום מוועידה אחרת, שנערכה באותה מתכונת.